

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

*Εκδοσις ΜΟΥΣΙΚΗΣ & ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ — ΑΘΗΝΑΙ, ΘΕΙΔΙΟΥ 7

Συντάσσεται ἀπὸ Ἐπιτροπῆ — Διευτῆς Π. ΚΥΣΙΡΙΔΗΣ

ΕΤΟΣ Ε΄

ΑΡΙΘ. 65

ΜΑΡΤΙΟΣ 1954

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ 3.500

ΑΛΕΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΩΔΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Πάνω στό καλλιτεχνικό μνημόσυνο τοῦ Λώρη Μαργαρίτη, ποῦ ἔγινε τελευταία στήν αἴθουσα τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καί μετὰ καί οἱ παλιότεροι ἀπό τοὺς συνεργάτες μας τοῦ ἐκεί κρατικοῦ Ὁδείου ἀνοπολοῦσαμε ἀκόμη πιά ζωνρά τὴν ἐποχὴ ποῦ καί δυὸ ἄλλοι ἐκπλιόντες ἐξαιρετικοὶ καλλιτέχνηι ὁ Αἰμίλιος Ριάδης καί ὁ Τεὸ Κώφμαν προσέφεραν σὸ ἔθρμα αὐτὸ ἄλο τους τὸν ἐνθουσιασμὸ ἄλο τους τὸ ταλέντο γιὰ τὴν προαγωγή τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ του ἔργου ἄλλα καί γιὰ τὴ δημιουργία ἐνὸς ἀληθινοῦ καλλι-

ταν ἕνας γερὸς πιανίστας γιὰ τὴ σχολὴ τοῦ ὁποίου ἀρίζει νὰ ποῦμε μερικές ἐνδιαφέρουσες λεπτομέρειες. Ἀπὸ τοὺς καλλίτεροις ἐκπροσώπους τῆς ὀνομαστῆς αὐτῆς σχολῆς τοῦ μεγάλου Βέλγου καθηγητοῦ τοῦ Κονσερβατορίου τῶν Βρυξελλῶν Ἄρτνρ Ντέ Γκρέεφ ποῦ κι' αὐτὸς ἦταν ἀπὸ τοὺς γνησιότερους συνεχιστῆς τῆς σχολῆς τοῦ Λιστ καί τέτοιος μουσικός ὡστε ὁ Γερλῆγ αὐτὸν νὰ διαλέξῃ μετὰ στενῆς συνεργασίας γιὰ τὴν πρώτη ἔκτελις τοῦ ἀθάνατου κονστάρτου του. Ὁ Ντέ Γκρέεφ ἦταν καί μεγάλος καθηγητῆς. Δὲν ἐννοοῦσε νὰ δέχεται στήν τάξι του κατὰ τις εἰσιτηρίου ἐξετάσεις παρὰ νέους μὲ ἀληθινὸ πιανιστικὸ καί μουσικὸ ταλέντο καί ἔτσι ποτὲ περισσότεροι ἀπὸ 5-6 δὲν ἐφοιτοῦσαν αὐτὴν. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ὁ Ἐμίλ Μποςκέ ἦταν μόλις 2 ἐτῶν τελειόφοιτος ὅταν τοῦ ἀπενεμήθη τὸ βραβεῖον σὸ διεθνὴ διαγωνισμὸ Ρουμπινσταῖν, ποῦ, γινόταν κάθε 5 χρόνια στήν τότε Ρωσικὴ πρωτεύουσα Πετρούπολι μὲ μγάλο χρηματικὸν ἔπαθλον καί ἦταν προπολεμικὸ ὁ σπουδιότερος καλλιτεχνικός διαγωνισμὸς γιὰ ἐσπελειστάς. Τὴν ἐπομένη πεντοετία ἀπενεμήθη στὸν Βιλχελμ Μπακχάους ποῦ εἶναι σήμερα ἀπὸ τῆς ἀληθινῆς κορυφῆς τῆς πιανιστικῆς τέχνης. Ἀργότερα δὲν ἀκούσαμε πιά γι' αὐτὸ τὸ διαγωνισμὸ, πιθανότατα μὲ τοὺς πολέμους καί τις κατοπινῆς ἀνωμαλίες, χρεοκοπιῆς τραπεζῶν κ. λ. π. θὰ χάθηκαν καί τὰ κεφάλαια τοῦ κληροδοτήματος τοῦ μεγάλου Ρουμπινσταῖν ἀπὸ τοὺς τόκους τοῦ ὁποίου ἀπετελιτο τὸ ἔπαθλον τοῦ βραβεῖου.

Καί γιὰ νὰ ἐπανεῦθουμε στὸν Ντέ Γκρέεφ (τοῦ ὁποίου δίσκοι ὑπάρχουν καί χρησιμοποιοῦνται σὲ ἐκπομῆς τοῦ Ε.Ι.Ρ.) καί στήν τάξι του πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι ὅσοι βγῆκαν ἀπ' αὐτὴν ἦταν ἄλλοι νέοι μὲ ἀληθινὸ πιανιστικὸ καί μουσικὸ ταλέντο. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ἦταν καί ὁ Τεὸ Κώφμαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ὁδείου Θεσσαλονικῆς φεύγων ἀπὸ τὸ Βέλγων μετὰ τὴν κατάληψί του ὀπὸ τῶν Γερμανῶν εὐρίσκειτο στήν τότε οὐδέτερά Ἰταλία. Ἀπ' ἐκεῖ μετεκλήθη καί ἀνέλαβε μίαν ἀνωτέρα τάξι πιάνου. Ἐἶνε συχνότατα συναυλιῆς, ἐλάμβανε τακτικὰ μέρος στῆς συμφωνικῆς τοῦ Ὁδείου ὡς οὐλοισ, ἦταν ἀκούρατος στῆς διδασκαλία του, εὐσευδειτοιας ταυτόχρονα καί ἐμπνευσμένος σὸ ἔργου του. Θεωρητικός πρότης γραμμῆς (ἦτο καί πιυχιοχρος τῆς φούγκας) ἐδίβαζε τις δυσκολώτερες πορτιαιὸν ὀρχήστρας σὸ πιάνο μὲ ἐκπληκτικὴ εὐχέρεια καί ἀκρίβεια.

Ὡς ἀνθρώπος ἦταν ἀπλός, εἰλικρινῆς καί ἀθῶος σὰν μικρὸ παιδί, ἂν δὲ εἶχε φυσικά καί αὐτὸς τις καλλιτεχνικῆς τοῦ φιλοδοξίης ποῦ ἦταν δικαιολογημένες γιὰτὶ ἦταν ἀπαράμιλλος ἐκτελεστῆς ἔργου μεγόλης γραμμῆς σὰν τὸ Πρελοῦδιο Κορῶλ καί φοῦγκα τοῦ Σεζάρ Φράνκ, σὰν ὀλόκληρο τὸ Μπάχ, καί κονταόρτα

ΤΕΟ ΚΩΦΜΑΝ

τεχνικὸ περιβάλλοντος στῆ Μακεδονικὴ Πρωτεύουσα. Ἐπέπρωτο καί αὐτὸν τὸν τόσο πρόωρο χαμὸ νὰ βρηνήση ἢ Θεσσαλονικὴ καί ἰδιαίτερα τὸ Ὁδεῖον μέσα σὸ ὁποῖον ἀποτελοῦσαν φυσιογνωμίες μὲ ἀληθινὸ καλλιτεχνικὸ κύρος ποῦ εἶχαν πάντα ἀμέριστη τὴν ἀγάπη καί τὴν ἐκτίμησι καί τῶν ἄλλων ἐκλεκτῶν συναδέλφων.

Ὁ χαμὸς τοῦ Κώφμαν τὸν πρῶτο χρόνο τῆς κατοχῆς ἀπὸ ἀσθένεια ποῦ ὀπὸ ἄλλες συνθηκῆς θὰ μποροῦσε νὰ γιατρευτῆ ἦταν μιά σκληρὴ ἀπόλεια γιὰ τὸ Ὁδεῖον Θεσσαλονικῆς καί ἀποτελεῖ γιὰ μῆς ἕνα ἱερὸν καθῆκον νὰ μιλήσουμε γιὰ τὸν καλλιτέχνη καί γιὰ τὸν ἀνθρώπο αὐτὸν ποῦ ἔζησε στὸν τόπο μας τόσα χρόνια καί τὸν ὑπέρβησε μὲ μιά ἐξαιρετικὴ εὐσευδειοισα. Ἡ-

τοῦ Μπετόβεν, τοῦ Σαιν Σάνς, τοῦ Γκρίγκ κ. λ. π. δὲν ἐνδιέφεροτο καὶ ἀκούσθη καὶ ἐκτός τῆς Θεσσαλονίκης. Τὴν εἴδη διαλέξη γιὰ δευτέρα τοῦ πατρῖδα, τὴν ἀγαποῦσε ἀληθινά, ἀγαποῦσε ὅλο τοῦ περιβάλλον τοῦ Ὁδείου, ἔκανε κάθε βουσία γιὰ νὰ ὑποστηρίξη κάθε μουσικὸ πού εἵχενε πῶς ἦταν ἰδεολόγος στὴ δουλειά του, πολλές φορές προσεφάρετο νὰ συνοδεύσῃ τὸ πιάνο νέους πού ἔδιναν συναυλία γιὰ πρώτη φορά γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ ἀκόμη περισσότερο ὅταν ἀρχίζαν τὴν καριέρα τους.

Δούλεψε στὸ Ὁδεῖον 25 δλόκληρα χρόνια, θὰ μπορούσε μὲ τὸ μισθὸ καθηγητοῦ α. τῆς τάξεως ποὺ εἶχε, μὲ τὰ τόσα ἰδιαιτέρα μαθήματα καὶ τῆς συναυλιῆς του νὰ εἶχε περιουσία στὴ Θεσσαλονίκη, καὶ ἕως ὁ ἀληθινὸς αὐτὸς καλλιτέχνης καὶ ἰδεολόγος πέρασε χωρὶς νὰ ἀφίση τίποτε ἄλλο παρὰ ἓνα δνομα πού θὰ τὸ προφέρουν πάντα μὲ θαυμασμὸ καὶ σεβασμὸ ὅσοι διετέλεσαν μαθητὰ του. Μεταξὺ αὐτῶν ἄς ἀναφέρουμε μόνο καλλιτέχνες καὶ καθηγητὰς ὅπως ὁ συνθέτης καὶ καθηγητὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁδείου Γ. Γεωργιάδης, ὁ τῆως καθηγητὴς τοῦ Ὁδείου Θεσσαλονίκης Δ. Ὁρφῆς, ὁ μακαρίτης καθηγητὴς τοῦ Ἑθνικοῦ Ὁδείου Γ. Βάμβας, ὁ καλλιτέχνης τοῦ πιάνου καὶ συνθέτης Π. Κοῦρτελης, ὁ καθηγητὴς τοῦ Ὁδείου Θεσσαλονίκης Α. Φωκά, ὁ ἀειθνὸς φήμης καλλιτέχνης Τότα Οικονομοῦ καὶ Βάσω Δεβετζῆ καὶ ἄλλαι δέξαι καλλιτέχνιδες τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Θεσσαλονίκης πού δὲν εἶναι τόσο γνωσταὶ γιὰτι δὲν ἐξακολούθησαν μιά ἐπαγγελματικὴ σταδιοδρομία.

Γιὰ τὸν Αἰμίλιο Ριάδη, πού ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς πού διαλεγτοῦν Ἕλληνας συνθέτας, ἀπὸ τοὺς πρώτους πού τιμήθηκαν μὲ τὸ Ἑθνικὸν Ἀριστεῖον, τὸ Ὁδεῖον Θεσσαλονίκης εἶχε ὀργανώσῃ, ὅπως καὶ γιὰ τὸ Μαργαρίτη, καλλιτεχνικὰ μνημόσυνα τὸ πρῶτον παλαιότερα στὴν αἴθουσα τοῦ ἀμφιθεάτρου τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ τὸ δεύτερον ἐπὶ τῆς συμπληρώσει 10ετίας ἀπὸ τὸ θάνατό του στὸ Βασιλικὸν θέατρον Θεσσαλονίκης. Σ' αὐτὸ ἐκτός ἀπὸ ἄλλα ἔργα του ἐπαίχθηκε καὶ τὸ Παραμυθόδραμά του ὁ Ρικις μὲ τὸ τσουλοφρι, ἔργο γεμάτο χιοβμορ καὶ φρεσκὰδα πού θὰ ἦταν εὐκαίον νὰ παιχθῆ καὶ στὰς Ἀθήνας.

Στὰ ὅσα ἐγράφησαν ὡς τώρα γιὰ τὴ ζωὴ του καὶ τὸ ἔργον του θὰ προσθέσωμε μερικὰ ἀκόμη ἐνδιαφέροντες ἱστορικές σημειώσεις. Πολλοὶ ἔξερουν ὅτι ὁ Ριάδης εἶχε πάρῃ μαθήματα ἀπὸ τὸν Ντεμπουσσὸ καὶ ἀπὸ τὸν Βαβέλ. Δὲν ἦταν ὅμως ὅπως τοὺς ἄλλοι νέοι τοῦ περιβάλλοντος τῶν μεγάλων αὐτῶν μουσικῶν ἓνας ἀπλὸς μιμητὴς τοῦ ἔργου ταν πού στὴ δημιουργία τους βλέπει κανεὶς τὰ ὀχνάρια τῆς φεγγερῆς τῶν πρωτοπορείας. Ἐγράψε ἔργα πού φέρουν τὴ σφραγίδα τῆς δικῆς του προσωπικότητος ὅπως διαγράφεται ἤδη καθαρία στὰ 5 Μοκλιδικὰ τραγούδια του, στὰ Γισασιὰ καὶ Μιναρτέδες, στὰ 13 τραγούδια του, πού ἐκδοθέντα ἀπὸ τὸν Σενὸρ καὶ τὸν Σαπελιὸ στὸ Παρίσι τραβοῦσαν τὸ δρόμο τους καὶ ἐτραγουδιούνταν παντοῦ ἀπὸ καλλιτέχνες πού ψιφούσαν νὰ πλουτίζουσι τὰ προγράμματα τους μὲ ἕτι νεότερο ἔργο ἀξίας. Ἀπόδειξις τοῦ ὅτι ἡ δημιουργία του ἦταν τόσο προσωπικὴ εἶναι τὸ γεγονός ὅτι καὶ σήμερα τὰ ἔργα του αὐτὰ τραγουδιούνται παντοῦ ὡς πρότυπα μοντέρνων τραγουδιῶν καίτοι εἶναι τόσο παλιὰ (εἶχαν γραφθῆ στὸ 1912 καὶ 13).

Τὴν τότε γονιμότητα τοῦ συνθέτου ἔβλεπε νὰ διακόψῃ ἡ κήρυξις τοῦ πρώτου Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου. Ἐζη-

σε καὶ αὐτὸς τὸν ἀγωνιώδη ἐκόντον χειμῶνα τοῦ 1914 πού πέρασαν ὅλοι δὲν ἐρίκοντο τότε στὸ Παρίσι καὶ καταλάβαιναν ὅσοι εἶναι κοντὰ τὸ τέλος τῆς θεομηνιας αἰτῆς. Ἡ αἴτησις τῆς ἰθρύσεως τοῦ Ὁδείου Θεσσαλονίκης στὶς ἀρχὲς τοῦ 1915 καὶ μάλιστα στὴ γεννέτερά του τὸν χαροποιεσε πολὺ καὶ ἔσπευσε κ' αὐτὸς νὰ ἐλθῃ γιὰ νὰ προσφέρῃ τὴν ὑπηρεσίαν του ὡς καθηγητῆς τῆς συνθέσεως.

Στὴν ἀρχὴ αισθανθῶν μιά μελαγχολία πού ἦταν ἐκδηλῆ σὲ πολλοὺς στίχους πού ἔγραφε τότε. Σὲ λίγο ὅμως ξαναβρῆκε τὸν ἐνθουσιασμὸ του. Πρὶν ἀκέρμη θέσωμε τίς βάσεις τῆς κλασικῆς μουσικῆς μορφώσεως ἐποθοῦσε νὰ ἰδῇ κυριζοῦσαν ἀκόμη κατὰ τὸ δυνατόν καὶ στὴ μουσικῆ μας ἐκπαίδευσί τῆς μουσικῆ τῶν ἀνείρων του, μουσικῆ μὲ ἀνατολίτικον χρῶμα. Ἐγράφε ἄρθρα, μιλοῦσε, προσπαθοῦσε νὰ προσηλυτίσῃ ἀνατρέχοντας σὲ ἀδιάφραστες ἱστορικές βάσεις.

Ἐβλεπε τὴ μεγάλη ἐκείνη γραμμὴ πού ἀρχομένη ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴ μελοποιία καὶ τὸς φωνημοῦς τοῦ Δαυτῆ μῆς φέριε στοὺς Βυζαντινοὺς. Ὁ πλοῦτος τῶν ἀρχαίων κλιμάκων, ἡ μεγάλη ποικιλία τῶν ρυθμῶν ἔδωσαν βέρασι τὸ ὀλικὸ ἐκείνου πού διὰ τῶν μεγάλων Βυζαντινῶν μελωδῶν μετουσιοῦται σὲ ἐμπνεύουσα μοῦσα τῆς λαϊκῆς μας μουσικῆς πού ὁ Ριάδης τὴν ἔβλεπε σὰ μίγμα Πανθεϊσμοῦ, μελαγχολίας καὶ Χριστιανικῆς ἐγκαρτερήσεως.

Ἐγὼ εἶβα βίαμα σημασία καὶ τὸ ὅτι μετὰ τὴν ἐισβολὴ τῶν Ἀράβων στὴν Ἰσπανία ὅλη ἡ Ἰβηρικὴ χερσόνησος καὶ ἀπὸ κει ὅλη ἡ Εὐρώπη ὑπέστη τὴν ἐπίρρασι τῆς Ἀνατολῆς ἀφοῦ βλέπομε ἐπι καὶ ἡ Γαλλία τοῦ Λουδοβίκου τοῦ 14ου ἀρχίζει νὰ ἐνδιαφερέται γιὰ τὴ μουσικὴ τῆς. Εἶχε τότε σχηματισθῆ ἑπιτροπὴ γιὰ νὰ συλλέξῃ Ἀνατολικά τραγούδια καὶ νὰ παρουσιάσῃ στὴ Βασιλικὴ Αὐλὴ ἓνα μαλλέτο νέου ὄφους καὶ ταῦτοχρόνως νὰ πλουτίσῃ μὲ νέα στοιχεῖα τῆς Γαλλικῆς μουσικῆς.

Ἄν σὲ δλα αὐτὰ ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ Ριάδη γιὰ τὰ ἱδανικά του τὸν ἔκανε νὰ βλέπῃ νὰ σφικρόνεται κάπως οἱ αἰῶνες, ἂ ἀποστάσεις, ἡ διαφορά τῶν φυλῶν, πάντως εἰν-ι ἀναμφισβήτητον ὅτι οἱ διδάσκαλοι του, οἱ τοῦ ἀμέσου ἐν Γαλλία περιβάλλοντός του συνειχίζοντες ἡ μὴ μὴν τῶσαν ἐκδηλωθεῖσαν ἤχη ἐπὶ Λουδοβίκου 14ου ὑπέστησαν σημαντικὰ τὴν ἐπίρρασι τῆς Ἀνατολικῆς μουσικῆς ἀτμοσφαιρας, ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ συντηρητικὸς Σαιν Σάνς μὲ τὴ διαφορά ὅτι σὲ μερικὰ ἔργα του εἶναι μάλλον Ἀνατολικο-μοσημβρινὸς ἀφοῦ εἶχε ζῆσθ τόσα πολλὰ χρόνια στὸ Ἀλγέρι καὶ τὰς Καναρίους νήσους.

Ὅτῳ τὸ Ριάδης μῆς ἦταν «πεπειμομένος» καὶ δικαίως στὶς τάσεις καὶ τίς προοπτικὰς του. Μὲ πεποιθῆσι στὸ τῶνάτου τοῦ δραματικίζοντα τὴν θεμελιώσι νέας σχολῆς καθαρῶς Ἑλληνικῆς. Τὰ ἄρια τὸν ὀνειρῶν τοῦ ὅμως δὲν ἦταν στενά. Τὴν Ἑλληνικὴν ἀτμοσφαιρα τὴν ἤθελε νὰ πνέῃ καὶ πέραν τοῦ Αἰγαίου καὶ αὐτοῦ τοῦ Λιβάνου καὶ νὰ χάνεται ἐκεῖ μακρῶς στὴν Ἀνατολή. Γεννημένος ὑπὸ Τουρκικὸν καθιστὸς ἀγαποῦσε κάθε τι πού εἶχε μὴ νὰ γραφικότητα ὅπως τὸ βλεπε στὸ περιβάλλον τῆς παιδικῆς του ἡλικίας στοὺς μινωρέδες, στὸ ἄκακα φεοσφορύντα πλῆθ πού φάνταζαν στὴν ψυχὴ του σάν τίς παρσοῦνες τοῦ ἀγροῦ. Ἦταν θερμὸς λάτρης τῆς Ἀνατολικῆς μελοποιεσε ἀπληστοῦ τὴν Κινεζικὴν, τὴν Ἰαπωνικὴ καὶ τὴν Αἰγυπτιακὴ μουσικῆ. Ὁραματικίζοντα νὰ δημιουργήσῃ Ἑλληνικὸ σὺλ μὲ χρώμασι λίγο ἀνοικτότερα πού νὰ παρτάζουσι στὸ ἄπειρο πλαίσιο τῆς Ἀνατολῆς. Κρίνοντας καὶ μόνο

από τα παλιά έργα του όσα είχαν έκδοθη, ό μουσικό-λόγος Βούλετ τέτοιο κι αυτός δίνει χαρακτηρισμό μέ τις θερμότερες εκφράσεις για τό έργο του Ριάδη στην 'Ιστορία του τής μουσικής από τής αρχαιότητας μέχρι των ήμερών μας.

Μά ούτε ή άναγνώρισις του ταλέντου του από τέτοιες προσωπικότητες, ούτε τό ότι του άπνεμηθή τό 'Εθνικόν 'Αριστείον τόν συγκίνησαν γιατί ήλθαν σέ έποχή πού στήν ψυχή του άρχισε νά συντελείται μιά μεγάλη μεταβολή. "Ηθελε νά είναι γενικώτερος στίς τάσεις στίς αντίληψεις του. "Η όργανική μουσική, ή μουσική δωματίου, τό κουαρτέτο τόν έλκυζαν κάθε μέρα περισσότερο. Οί κλασικοί για τούς όποιους άισθανόταν πριν άπλουδν σιβασμό άρχιζαν νά μπαίνουν στόν κλόκλο των ειδώλων του κοντά στόν Μότσαρτ πού πάντα τόν έθουάριζε.

Σάν άληθινός καλλιτέχνης ούδέποτε εύχαριστημένος από τόν έαυτό του άρχιζε νέες φρενες, μελετούσε έπισταμένως κάθε περιτούρα είτε συμφωνική είτε μουσικής δωματίου πού είχε στή βιβλιοθήκη του. Με καινούργια πιά τεχνοτροπία βάλεκε νά άναθεωρή πολλά από τό παλιά του έργα νά τά διορθώνη ή νά συμπληρώνη.

"Έν τώ μεταξύ όμως ή ύπουλη ασθένεια του μελιταίου τόν έριξε στό κρεβάτι και δέν τόν άφισε νά τελειώση τά ήμιτελή και νά συμπληρώση τίς διορθώσεις του και έτσι έχομε αρκετά έργα του πού ούτε μπορούν νά γυρίσουν στήν παλιά τους μορφή ούτε πήραν τελειωτικά τή νέα.

Μένει όμως αρκετό ύλικό για νά κατατάξη τό Ριάδη στή θέση πού του πρέπει. "Έχει πιά άναγνωρισθί ώς ένας από τούς πρώτης γραμμής άντιπροσωπικούς τύπους του 'Ελληνικού λίντ. Είναι πάντα εύλαβικό καθήκον νά πηγαίνη ή σκέψις μας έκτός από τόν συνθέτη, και στόν άλησμόνητο συνάδελφο, τόν χαριτωμένο άνθρωπο. Καί πώς νά μή συγκινούμεθα βαθιά όταν θυμούμεθα πόσο άγαπούσε τή ζωή, πόσο πρόσχε ακόμη και στή διαίτα του για νά άποφεύγει κάθε φθορά, πώς έπινε σιγά σιγά τό ποτήρι τής ζωής για νά μή σωθή ποτέ... και έξαφνα άναποδογυρίσθηκε και χύθηκε όλο χάμα....

Μά όταν στήν άνάμνησι του άισθανόμεθα έναν έληθινό πόνο άς μάς έρχεται σά βάλαμο ή σκέψις ότι τό έργον του ζεί και θά ζή πάντα πρός τιμήν τής 'Ελληνικής και ιδιαίτερα τής Μακεδονικής διανοήσεως, τής Μακεδονικής τέχνης.